

Vienan puhtaat neitsyet – Ilmari Kianto rajanylittäjänä

Esitelmä Vienan Reitin kyläillassa Rautiaisen myllyllä Suomussalmella 25.7.2020

Kari Sallamaa

Näin Vienan Reitin kesäjuhlissa sopii muistaa tämän alueen historiaa ja aikaisempia itärajan ylittäjiä, joista mainittavimpia olivat 1800-luvulla Elias Lönnrot, A.J. Sjögren ja M.A. Castrén. Sitten vuosisadan lopulla ja vaihteessa tulivat karelianistit, tutkimusmatkailija A.W. Ervasti teoksineen *Muistelmia matkalta Vienan Karjalassa 1879* (1880) sekä kuvataiteilija Louis Sparre ja suurvalokuvaaja I.K. Inha. Tunnetuimpia Vienankävijöitä ja alueen harrastajia oli myös Suomussalmen pappilan poika Ilmari Calamnius, myöhemmin Kianto.

Kianto kävi Vienassa lukuisia kertoja 1890-luvulta lähtien, jalkapatikassa tai porolla ajaen. Viimeinen kerta oli jatkosodan alussa 1941, jolloin hän pääsi kenraali Hjalmar Siilasvuon erityisluvalla käymään vallatussa Akonlahdessa. Viena ja vienalaiset ovat yllättävän runsaasti esillä hänen teksteissään. Hänen tyttärensä Raija-Liisa Kianto on arvioinut, että 15–20 prosenttia hänen julkaistusta tuotannostaan kertoo Vienasta. Tämä aihepiiri jatkui julkaistuna lehdissä ja kirjoina vuosien 1896 ja 1947 välillä.

Näitä ovat mm. matkakuvaukset *Poro-Kirja* (1913) ja *Vienan virroilta, Karjalan kankahilta* (1915), mikä Raija-Liisa Kiannon mukaan on miehen paras ja mielenkiintoinen matkakertomus kadonneesta kulttuurista, menneen aikakauden kylistä ja ihmisistä. Edelleen *Vienan kansan kohtalo* (1917), *Suomi suureksi – Viena vapaaksi!* (1918), kenttäpuhekokielma *Vienan puolesta* (1919), romaani *Vienan neitsyt* (1920) sekä *Vienan Karjala, Kalevalan kehto* (1936).

Kiannon Viena-rakkaudessa oli sekä vilpittömyyden kiinnostusta oloihin ja kansaan että poliittinen ulottuvuus, heimoaate ja Suur-Suomi-innostus. Hänen suhdettaan seutuun kuvittaa hänen usein käyttämänsä yleistys Vienan puhtaista neidoista. Tämä syrjäinen kolkka on ikään kuin neitsyt sinänsä; silloin Suomen, usein sekin neidoksi yleistetty, on sen rinnalla oltava vanha matami.

Kiannon ensimmäisen elämäkerturin, Vihtori Laurilan mukaan (sit.) ”Vienan Karjala kansallispoliittisena kokonaisuutena on varsinaisesti Ilmari Kiannon kirjallinen löydös. Hän on ensimmäinen suomalainen kaunokirjailija, jolle tsaarinvallan viimeisten vuosikymmenien Viena on nähty ja lämpimästi ajateltu todellisuus. Suomen heimoveljille puhuvana aatteen miehenä Kianto nousee huomattavasti toisten aikalaisten yläpuolelle”. Edelleen Laurilaa: ”Läheisimmin,

todellisuuspohjaisimmin ja yksityispiirteisimmin kuin kukaan muu suomalainen kaunokirjailija Kianto on osunut Vienen kansan sieluun ja tartuttanut kuvauksiinsa sen maapohjan tunnun, joka on ollut yksistään tuolle muinaiskulttuurin jättöperukalle ominainen. Sieltä hän on tavannut sitä alkuperäisen luonnollista ja turmeltumatonta mieltä, jota on turhaan etsinyt suuresta maailmasta. – Hänen runolijansielunsa on noussut kapinaan turvattoman kansansirpaleen ihmisoikeuksien puolesta”.

Vaikka Laurilan puheessa on ihailijan ylivirittyneisyyttä, sen ydin pitää paikkansa. Viena oli Kiannolle turmeltumaton utopia. Sitä olennoi jo luonto, kuten hän itse maalailee: ”Vienen siintävät järvimaisemat, kevättalven kuulaat illat tuoksuvine hankineen ja liikkuvine tähtineen! Ja kaiken taustana Vienen vilkas luonnontuores rahvas Wäinämö-tyypeineen, kainoneitsyeineen, kaikki nämä tuhannet tunnusmerkit loistavat muistojeni taivaalla kuin sadun usva...”. Tämän vertaista ei löydä mistään, ei edes Suomesta. Päin vastoin, hän vertaa isänmaataan alakanttiin rajanylittäjän ylistyksiin ja yleistyksiin. Hän näki Vienen kulttuurin viattoman alkuperäisenä, Suomen taas luonnottoman sivistyksen pilaamana. Ero näkyy heti rajan takana Suomussalmen selkosilla. *Poro-Kirjassa* (1913) saavutaan Vuokkiniemeltä Suomussalmen Kuivajärvelle, nykyiseen palvottuun runokylään: ”Tuolla, neljän virstan päässä, murjottaa Suomi – syljettyine, pikimustine lattioineen, inhoittavaine russakoineen ja mitä kolkoimpine elämäkatsantoineen; täällä piilee Karjala puhtaine lattioineen, heleine väreineen ja vapaine, siveellisine kisoineen! Tämähän on kuin pieni keidas, kosteikko kuivankiskoisessa kainulaisessa erämaassa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa – tämä laukunkantajain kaino kylä!”

Pauli Leontjev, itse vienalaissyntyinen toimittaja toteaa: ”Saavuttuaan Karjalaan Kianto ikään kuin kurkisti noin sadan vuoden takaiseen historiaan ja pystyi tajuamaan, mikä oli siinä rajan taakse jääneessä maailmassa epäoikeudenmukaista ja vaillinaista. Hän vahvistui mielipiteessään, että tämä hänen näkemänsä hauras maailmanosa pitää säilyttää ihmisen ja luonnon harmonian sekä siveellisyyden esikuvana”. Leontevin mukaan Karjalassa, jolla hän ymmärtäneen erityisesti Viena, oli säilynyt patriarkaalisien oikeudenmukaisuuden henki. Ja tätä utopiaa parempaa elämänohjetta ihmiselle ei ole keksitty ennen tahi jälkeen.

Luonnonmukaisen elämänihanteensa, joka eroottisessa vapaamielisyydessään sai monineuvoisia muotoja päällekkäisine omantunnon avioliitoinen, Kianto lihallisti monissa teksteissään, kuten maauskoa henkivässä novellissaan ”Maalaisuuden ylistys” kokoelmassa *Kotoisten rantojen ikuinen kohina* (1916): ”Kymmeneen vuoteen hän ei ollut keksinyt sitä, mikä ihmiselle on samaa kuin aurinko kasville – nytpä senkin löysi: itsenäisyystaistelun. [Lukijan huomautus: tässä ei ole kyse

valtiollisesta itsenäisyydestä, vaan yksilön vapaudesta] Luonnollisen vapauden! Luonnon karaisevan yksinäisyystunnelman, luonnollisen rakkauden, luonnollisen levon ja väsymyksen, nälän ja nautinnon, sekä ikuisen ihanteen.”

Kianto projisoi mieluiten Vienaan vanhan kareliaanisen ihannemaiseman ja idyllin kuvan. Karjalan alkuperäinen luonnontila oli Suomen sivilisaatiota vastassa, joka kylläkin Kainuussa ilmeni Ryysyrantana, Joosepin kaltaisten ketkuttelijoiden ja viinanpolttajien tyyssijana. Vienassa ei ollut luterilaista kirkkoa pakkolaitoksena, josta pakanaksi äitynyt papinpoika hangoitteli vapaaksi, ei liioin suomalaista kansakoulua. Tosin Kianto katsoi ortodoksikirkon ryssittävän karjalaisia ennen kaikkea nousevan kouluopetuksen kautta. Mutta tämä ei ollut yleistä ja erittelemätöntä venäläisvastaisuutta, vaikka sitäkin hänen huolittelemattomassa puheessaan esiintyy. Ei kaikki venäläisyys ollut pahasta: Kianto itse venäjätaitoisena Moskovian maisterina oli Tolstoin anarkismin oppilas.

Vienalaisidylliin liittyy käsitys luonnonihmisen tasapainoisesta elämäntavasta. Tosin idyllilläkin on kääntöpuolensa: kalevalaisessa Aino-hahmossa, I.K. Inhan syväsilmaisessä Vienan neidossa saattaa olla täitä. Julkaisemattomassa päiväkirjamerkinnässä vuodelta 1912 neitsyyden ihastelu vaihtuu havaintoon, että muuan akka tuulastaa illalla puukolla eilisen soutajatytön päästä saivareita. Kiantohan pestasi mielellään vienalaisneitsyksiä soututyöiksi Vienan viliseville virroille ja laajoille järvenselille ihastellakseen näitä kuin Väinämöinen venematallaan Akseli Gallen-Kallelan maalauksessa, jossa Väinön soutupaatti on pullollaan alastomia varhaispuberteettisia tyttöjä.

Matkakirjassaan *Vienan virroilta, Karjalan kankahilta* (1915) kirjoittaja luonnehtii: ”Suomalaisen, joka tahtoo todeta heimosiskoiset ihannelmansa, täytyy tutustua karjalaistyttöihin juuri tällaisilla saattomatoilla, mutta varokoon hän silloin kaikkea 'germaanilaista metsäidylliä'. Tuollaiset Ullanat ovat ugrilaistemme väärentämättömiä jalohelmiä”. Vertailuun ui ajanmukaisia rotuoppeja, mutta käänteisesti: ugrit jotka joidenkin indoeurooppalaisten mielestä olivat mongoleja, ovatkin Kiannolla eettisesti arjalaisia ylempiä.

Käsityksellä Vienan puhtaudesta ja asujainten tervehenkisyydetsä oli sikäli katetta, että tunnetusti alueella elettiin pitkäikäisiksi, kunhan runsaan lapsikuolleisuuden keskeltä oli päästy aikuisikään. Yli satavuotiaita oli runsaasti. Kiantokin yhdytti vuoden 1914 laajan Vienan retkensä aikana, minkä hän teki myöhemmin maineikkaaksi tulleen Iivo Ahavan kanssa, josta sukeutui punaupseeri ja englantilaisten Muurmannin legioonan vienalaispäälikkö, kirjailija yhdytti Koutajärvellä 125-vuotiaan itkijäeukon, jolla oli 90-vuotias poika. Uhtuan Likopiässä Kianto tapasi 108-vuotiaan runonlaulajan Jamani Paavilan, joka suomalaisen pyynnöstä lauloi hänelle Väinämöis-

runoja. 111-vuotiaaksi elänyt Paavila oli monen runonkerääjän tuttu. Outi Kiršina -muori oli 105- tai 110-vuotias, kirkonkirjat kun olivat vähän summittaisia. Tämänkin Vaska-poju oli yhdeksissäkymmenissä. Vienalaisen pitkäikäisyyden salaisuus oli epäilemättä puhdas luonto, riista- ja kalapitoinen ravinto sekä yksinkertainen elämä ilman turhia nautintoja ja kiihokkeita.

Mielenkiintoinen on kielikysymys. Kianto kun ei ollut kielitieteilijä, vaan luova sanankäyttäjä, hän ei ollut näissä asioissa turhantarkka. Hänestä vienalainen kieliparsi oli suomea, hiukan murteellista kyllä, mutta täysin ymmärrettävää ja sanavarannoltaan opiksi otettavan rikasta. Aunuksen murre, livvin kieli oli jo selvästi vierasta kieltä. Nykyäänhän on selvää, että vienan kieli, sen verran kuin sitä vielä puhutaan, on karjalan kielen pohjoinen murre, eri kieltä kuin suomi. Mutta se sointui Kiannon korvaan mukavasti, ja tarkkakuuloisena hän omaksui sitä omaan kieliparteensa kirjoittaessaan vienalaisaiheista. Todistettavasti hän myös pyrki sitä puhumaan liikkeussaan näillä Kalevalan kankahilla. Näin hän soinnuttelee *Vienen virroilta* -matkakirjassaan, luvussa ”Tuoppajärven salaisuus”. Peränpitäjä huutaa veneessä: ”Visatkaa vettä – rahvahalla persieh tulou. Kassutah kesselit ta kaikki! Se on suursuomeksi sanottu”, virkkaa Kianto, ”tuoppajärveläiseksi tulkittu, Kiestingiksi kieputettu, ja matkamiehenkin mieli lämpenee sadetakin alla, jota vihma pieksää”.

Mutta kuten ei mikään, tässäkin Kianto ei ole yksiselitteisen yksipiirteinen. Vaikka hän ihastelee ja arvostaa vienalaisten kieltä ynnä tapoja tiettyyn mittaankin, toisaalta hän näkee siinä ryssälaisyyttä, Venäjän vaikutusta. Hän ihastuu, kun jotkut kauppiaat jättävät karjalaissukunimestään pois venäläisen päätteet -jeff tai -koff. Toisaalta hän vierastaa näiden mitäänsanomattomia suomalaiskaikuisia uusia sukunimiä, kuten Saari, Manner tai Keynäs.

Laajimmillaan Turjanlinnan mies käyttää Vienen neitsyt -aihelmaa samannimisessä romaanissaan, jonka lajityyppialaotsikkona on ”korkeaveisu Karjalalle, sotasatu Suomelle” (1920). Eli Vienen ylistykseen jytkeytyy agitaatio, suomalaisten mobilisointi Karjalaa valtaamaan. Tämä Tarton rauhan vuosi olikin viimeisiä mahdollisuuksia muuttaa itärajan kulkua. Sen jälkeen raja sulkeutui, ja Suomen tehtäväksi jäi huolehtia kymmenientuhansien karjalaispakolaisten joukosta. Tähän huoltotyöhön syntyi vuonna 1922 Akateeminen Karjaa-Seura, josta myöhemmin sukeutui nuoren sivistysteistön johtava joukkoliike ja uuras Suur-Suomi -aatteen ajaja.

Kiannon romaanissa Vienen neitsyen kuvaannollisia raiskaajia ova punaiset, joita oli sekä karjalaisia bolševikkeja että suomalaisia punikipakolaisia. Päähenkilön traaginen kuolema lopussa lisää tendenttistä tehoa. Näihin aikoihin alettiin luoda Edvard Gyllingin johdolla Karjalan työkansan

kommuunia, joka oli neuvostolaisittain menestys niin kauan kuin sitä kesti, kunnes Stalinin teräsluuta alkoi siivota koko jättiläismaata, siinä luvussa punaiset suomalaiset Gyllingiä myöten.

Poliittisesti tärkein Kiannon Vienenretkistä tapahtui kesällä 1918, nyt valloittajana eikä viattomana tutkimusmatkailijana. Hän liittyi eversti Malmin Vienen vapauttamisretkikuntaan, mikä oli Suomen sisällissodan jälkinäytös, yritys samassa vapauttamisheivassa toteuttaa Suur-Suomea. Kiannon tehtävänä oli tässä puolivaltioellisessa sotilasoperaatiossa toimia propagandistina, agitoida vastahakoisia vienalaisia liittymään vapaaehtoisesti Suomeen, jotta Malmin aseiden ei tarvitsisi sitä tehdä, vain varmistaa se.

Karjalaisten liiton lähettiläänä, valistusupseerina Kianto piti nelikymmensivuisen nostatuspuheen Uhtualla, Kestingissä ja Jyskyjärvellä päämääränään saada asukkaat kannattamaan Venäjästä irrottautumista. Hän puhui alueen itsenäistymisestä, mikä tietysti oli mahdottomuus. Tosiasiassa hän tiesi, ettei muutaman kuptsan ja suurkauppiaan johtamasta heimosta ollut omakantaisen valtion luojiksi. Tarkoituksena oli liittää Viena samoin kuin Keski-Karjala Suomeen; kaikkein hankalinta olisi Karjalan leipäaitan, Aunuksen anastaminen. Läskiksihän kaikki meni, puna-armeija ja Muurmännin legioona karkottivat kaikki sotilasretkueet Karjalasta, ja Tarton rauhassa menetettiin myös miehittetyt Repola ja Porajärvi. Tuloksena oli Repolan nimismiehen Bobi Sivénin itsemurha ja hänen kallostaan poimitun luodin kätkeminen Akateemisen Kajala-Seuran lipun nuppiin tulevia valajäseniä velvoittavaksi pyhäinjäännökseksi.

Kuinka hyvin Kiannon laaja nostatuspuhe ja muut hänen esiintymisensä tehosivat vienalaiseen rahvaaseen, ei varsinaisesti ole tiedossa. Vaikka joku olisi innostunutkin, mikä on agitaation tarkoitus, useimpia vaivasi varovaisuus, bolsevikkien pelko, mikä osoittautui aiheelliseksi, ja toisaalta epäluulo Malmin retkueen suhteen, jopa katkeruus näiden väkivaltaisuuden takia ylläpidon saamiseksi ja ryssänkätörien etsimisessä. Mutta osansa oli itse kirjailijan esiintymiselläkin. Puhe oli onton korkealentoista; sana todella vei miestä. Tässä ote hänen puheestaan: ”Vienen Karjala, heimoni ikiheleä, runon ja kanteleen kehto, kuuletko kuinka taattosi tanterelta, maammosi maisemilta sotatorvi soi! Noin se soi: irti ryssistä! Irti nyt ikipäiviksi tuhatvuotisesta rienaajasta, rahvahan raiskaajasta – venäläisestä verikoirasta! Katso heimoveli! Ruttoon pian on Suomi suureneva, Väinämöisen valtakunta laajeneva. Rikeneen nopeasti on isänmaa valkeneva – [- -] Suomi voittaa ryssän, painaa alas punakaartin, huligaanit hupenee, ei konsana enää kalise ryssän sapeli Valkoisen Suomen tanhuvilla. Vienen Karjala, maa kullantarvoinen, heräjä viimeinkin syvästä unestasi, tartu lujasti kiinni isäsi Suomen käteen!”

Tässä ei Vienen siskoaan puhuttele sirkeä Suomi-neito, vaan holhoava ukko, joka kokoaa

karanneet kanasensa ryssän mailta.

Näitä Kiannon fraaseja kuunnellessa, jos kuinkakin heleän hempeitä ja verivaivaisia, ei ole mikään ihme, etteivät kaikki suomalaisaktivistit olleet järin ihastuneita Kiannon esiintymisiin eivätkä ylipäänsä hänen tuppautumisestaan huseeraamaan Vienassa. Aktivisti Kyösti Wilkuna, jos kohta kirjailija itsekkin, oli paljon selkeäjärkisempi. Aunuksen retken 1919 aikana hän luokitteli Kiannon ”nakkisakkiin”. Kirjeessään AKS:n tulevalle perustajalle E.E. Kailalle 16.6.1919 hän toteaa, lueteltuaan erilaisia epäkelpoja sankareita ”figureeraamassa” Aunuksessa: ”Puuttuu enää vain, että Ilmari Kianto ilmestyy tänne 'kulttuuriministeriksi’”. Aunuksen väliaikaiseen hoitokuntaan tarvittaisiin toisenlaisia, käytännön miehiä.

Itse asiassa Suomen valkoiset sotavoimat olivat astuneet Itä-Karjalan alueelle jo maaliskuussa 1918, sisällissodan vielä jatkuessa, eli käytännössä alkaneet sen sodan, jonka rauha tehtiin sitten Tartossa 1920. Venäjän sotavoimat eivät osallistuneet Suomen sisällisotaan. Myöhemmin on puhuttu siitä, että Vienen ja Aunuksen retkien joukot olivat vapaaehtoisia, eivät vakinaisia joukkoja. Pauli Leontjev leimaa nämä retkikunnat kirjavaksi roskaväeksi, joka janosi seikkailuja ja helppoa sotasaalista.

Kianto oli maaliskuussa 1918 vielä muilla rintamilla, Kannaksen Antreassa ja häärii rintaman takana kirjoitellen lehtiin, mm. maineikkaan ja usein toistetun naarashurttaiihotusartikkelinsa jyvaskyläläisessä Keski-Suomi -lehdessä 12.4.1918. Sitä ei maksa tässä isommin siteerailla, viitteeksi vain, että susijahdissa narttu sopii maalitauluksi urostakin paremmin, [lukijan huomautus: pilkka kun on tuttu], koska naarassusi synnyttää pahoja penikoita. Kansalaissodassa punakaartitaret olivat susinarttuja, jolleivat naarastiikereitä. Siksi heitä olisi harvennettava jokunen prosentti. Huomionarvoista tässä julmistelussa on se, että Kianto puhuu kansalaissodasta eikä uskottelekaan taisteltavan venäläisiä, vaan suoraan toisia suomalaisia vastaan.

Vienen sotaretkensä 1918 Kianto ikuisti matkakirjassaan *Suomi suureksi – Viena vapaaksi. Sotakesän näkemyksiä* (jo sama vuosi 1918). Sen hän kirjoitti reportaasimaiseen tapaan Malmin sotaretkueen propagandistina, kuten edellä on käynyt ilmi. Retkeä tutkineen Oulun yliopiston emeritushistorioitsijan Jouko Vahtolan mukaan Kiannolla oli retkikunnassa poliittisia tehtäviä jopa eräänlaisena alueen ”pääministerinä”, siis jos sinne olisi jääty pitemmäksi aikaa.

Kesäsota 1918 oli niiden suursuomalaisten unelmien täyttymys, jotka runoilija oli kirjannut teoksen kanssa samannimiseen ja sen alussa julkaistuun agitaatiorunoon ”Suomi suureksi – Viena vapaaksi” (sen minkä persoimmat jatkosodan rintamamiehet muunsivat muotoon: ”Suomi suureksi – viina vapaaksi”). Kianto on päivännyt runon Vaasaan 28.4.1918, eli sisällissodan alkaessa kallistua

lopullisesti valkoisten voittoon: Viipurin valtaus oli juuri ovella. Nyt oli valkoisen Suomen varmistettava Vienan liittäminen elimellisesti uuteen valtioruumiiseen:

Suomi suureksi – Viena vapaaksi.
Nyt, jos koskaan, se onnistaa.
Nyt on hetki ja nyt on aika,
Nyt on suurien suuntain taika
Pohjan poikien ponnistaa.
Nyt on heimous-hengen ponsi,
Sydän täysi, ei enää onsi –
Nyt ei luonto saa lannistaa.
– Kevätkylvöhön Väinön pellon
– käyköön kilvaten kansa, maa...

Itä-Karjalan suomalainen miehitysaika 1941–1944 loi uudet toiveet myös vanhalle karelianistille, mutta tämäkin uni romahti kuin taivaan telta. Jatkosodan alettua Kianto kokosi Viena-aiheiset runonsa vuosien 1907 ja 1941 väliltä kokoelmaksi ”Pro Carelia”, joka on jäänyt julkaisematta, tyttären kotiin päin vetävän arvion mukaan ”ajankohdan hengen ahdistamana”.

Kokoelman valmistelun ponnin oli Suur-Suomi-poliittinen. Se oli myös yritys osoittaa kansalaisuskollisuutta ja hälventää talvisodan aikaisen Turjanlinnan säästämisyrityksen aiheuttamaa maanpetossyytteen häpeää, mikä huipentui linnatuomioon (vankilapäiväkirja *Omat koirat purivat*, 1948). Mutta ennen kaikkea kokoelma oli vastaus marsalkka Mannerheimin kuuluisaan toiseen miekantuppipäiväkäskyyn 10.7.1941.

Päiväkäskyn laajakaarisesta retoriikasta Kiantokin piti, se vastasi hänen omia suurentelujaan. Mutta sotilaan ja runoilijan ero oli siinä, että Kianto intoili edelleen, kun ylipäällikkö varovaisena strategina oli pian oivaltanut päiväkäskynsä poliittiseksi erehdykseksi. Kun mahtava liittolainen Saksa alkoi notkua kolmen rintaman sodassaan, oli varmistettava mahdollisuus irtautua sodasta alueelta vetäytymällä. Näin marsalkka kielsi enemmän spekuloinnin Suomen tavoitteilla Itä-Karjalan suhteen. Sotasensuurin oloissa se koski myös kaunokirjallisuutta; näin Kiannon Karjala-runojakaan ei voitu julkaista. Mutta minun käsitykseni mukaan Kiannon pääkustantaja Otava arvioi kokoelman huonoksi, väsyneeksi jälkilämmittelyksi.

Kiantoa paljon tutkineen Jalo Heikkisen mukaan runokokoelman motivaationa oli myös huoli

siitä, että suomalaiset valloittajat turmelevat Vienan. Karjala oli kyllä liitettävä Suur-Suomeen, mutta sen omaperäinen kulttuuri ja koskematon luonto oli säilytettävä. Suomalaisten oli otettava oppia heimoveljien puhtaudesta, mikä oli enemmän henkistä kuin ulkonaista. Näin ihanteellinen Kianto saattoi ajatella, mutta epäkäytännöllisen runoilijan takana seisoivat kylmät poliittiset laskelmoijat, AKS:n kuumapäät ja suuryhtiöitten spekulantit silmissään Karjalan suunnattomat metsävarat ja koskien vesivoima. Niin vuosina 1918–1920 kuin 1941–1944.